Křest etiopského dvořana

Původ materiálu
Ludmila Míchalová Mikšíková
Pořadí v lekci
52

Téma

- Významy křtu a jak křest probíhá.
- Křest — přiznání se ke Kristu, křest jako započatá cesta víry.

Cíle

- Pro mladší děti: Děti si uvědomí význam a symboliku vody a z ní pak odvodí význam křtu. Připomenou si křest, jeho slavení a uvědomí si, co pro ně znamená. Křest jako dar nového života, děti přijdou na to, co to znamená a jak se o nově darovaný život starat.
- Pro starší děti: Opět můžeme začít symbolikou vody a jejími významy a z ní pak odvodit význam křtu. Od něj můžeme navázat a dovést děti k tomu, aby si uvědomily význam vlastního křtu. Můžou si uvědomit, že ve křtu se odevzdávám a důvěřuji Božímu vedení, Boží cestě, která je zde pro každého. Každý má však jinou cestu, děti si vyzkouší, že jsou různé cesty, ale jeden společný cíl. Navedeme je k toleranci a pomoci i v naší jinakosti. Vysvětlíme, že křest je jako započatá cesta s Kristem, ze které se radujeme a společně po ní šlapeme a zveme k ní i ostatní.

Pro učitele

Poznámky k příběhu

- *Filip jáhen*: Filip byl jeden ze sedmi jáhnů. Jáhnům byla svěřena služba „u stolu“ při společném slavení VP, měli zajišťovat spravedlivé dělení při stolování, aby se dostalo i na chudé a potřebné (vdovy a sirotky). Další známý jáhen je například Štěpán, který zemřel jako první mučedník. V prvotní církvi byla jáhenská služba zřízena proto, že církev se rychle rozrůstala a samotní apoštolové již nedokázali zastat všechnu práci, potřebovali pomocníky. Činnost jáhnů nebyla omezená jen na službu u stolu, z příběhu vyplývá, že i oni se věnovali misijní činnosti a tomu, co bylo právě zapotřebí. Filip je na

cestě, nebo lépe řečeno na útěku, utíká před pronásledováním křesťanů v Jeruzalémě, toto pronásledování organizuje Šavel (později Pavel).

- *Etiopský dvo?an*: Dvořan nebo doslova kleštěnec (eunuch). Byl správcem královské pokladny, byl velmi bohatý a vážený, přesto z pohledu pravověrného žida stál na okraji, kleštěnci neměli přístup do chrámu, nemohli se podílet na chrámové bohoslužbě. Mělo by nás zarazit, že právě kvůli němu byl Filip poslán z úspěšné misie v Samaří do pustiny. Poukaz na to, že při misii nejde o množství, ale o konkrétního člověka. Ježíšova zvěst může zasáhnout každého, i toho, kdo stojí na okraji, kým pohrdáme. Pro Filipovy současníky je to jasný signál o misii i mezi pohany, nejen mezi židokřesťany. Etiopský dvořan byl prvním pokřtěným pohanem.
- *And?l Pán?*: Anděl vystupuje jako posel, přináší poselství, aby se Filip vydal na jih, na cestu z Jeruzaléma do Gázy. Pro Filipa to mohlo být nepochopitelné, proč má opustit Samaří, místo kde se mu daří šířit Ježíšovo evangelium, na opuštěné místo u cesty. Je to věc, která by jej nejspíš samotného nenapadla, proto zasahuje anděl.
- *?etba Písma*: Dvořan si po cestě čte oddíl z Písma, konkrétně Iz 53,7–8. Předčítá si nahlas, jak bylo v té době zvykem. Text, který čte, ho nějak zaujal, nerozumí mu však, a právě nyní zasahuje Filip. Dvořan vykonal pouť do Jeruzaléma, znamená to, že má určité předporozumění, že hledá a touží najít smysl slov, které čte. Filip se nejdříve ptá konkrétně: „Rozumíš tomu, co čteš?“ Dvořana text z Izajášova proroctví nějak oslovil, ale nerozumí mu, bez kontextu a dalšího výkladu v rámci určitého společenství je text nesrozumitelný. Toho se Filip chytá a vykládá postavu beránka z Izajášova proroctví jako Ježíše Krista. Je to postava trpícího služebníka, který má jasný christologický odkaz. Na základě četby Filip zvěstuje Kristovo evangelium, jeho oběť. Beránek je zde jako ten, který na sebe bere všechny hříchy lidí, jako ten který skrze svou oběť nabízí lidstvu záchranu. Filip mluví i o křtu, protože když se přiblíží k vodě, dvořan požádá o křest.
- *K?est*: Na Filipův výklad odpovídá dvořan žádostí o křest, znamená to, že dvořan pochopil a přijal, co mu Filip zvěstoval. Jeho žádost je vlastně odpověď jeho víry a taky touha s tím něco dělat. Dvořan nám ukazuje, jak může vypadat cesta víry, nejdříve se člověk ptá, hledá odpovědi na své otázky, hledá další či hlubší smysl ve svém životě a přichází na to, že tento smysl mu poskytuje víra. Po hledání přichází odpovědi, oslovení v jeho konkrétní lidské situaci, oslovení, že Kristův příběh a nabídka je tu i pro něj. Přijetí Kristovy nabídky dvořan zpečeťuje křtem.

Prvotní církev si vybrala pro tento úkon právě vodu, která velmi dobře symbolizuje dění, které křest přináší. Navazuje tak i na praxi Jana Křtitele. Ponořením se do vody člověk ze

sebe smývá všechny hříchy, všechnu špínu, kterou během života nabral, odkládá tak starého člověka (Adama). Smývá ze sebe i prvotní hřích, dobré si uvědomit právě při křtu malých dětí. Všechno staré je utopeno a může tak vzniknout nový život, nový život s Kristem, také voda je původcem života. Poté, co je člověk z vody vytažen, je oděn bílým rouchem. Je to bílé roucho novokřtěnců, které symbolizuje jejich čistotu i víru, že křtem na sebe oblékli Krista. Takto byl praktikován křest v prvotní církvi. V našem oddíle se taky dochovalo křestní vyznání, v ekumenickém překladu je pod čarou, protože původní text toto vyznání nejspíš neobsahoval, ale v prvotní církvi se stalo toto vyznání křestní liturgií, což se nám pak objeví v pozdějších rukopisech. V českých překladech například v bibli Kralické.

Dvořan vyjádřil svou touhu po křtu, pochopil a přijal, že Kristus přijímá každého, i když má nějaký handicap, i když může stát v očích ostatních na okraji. Kristus neklade podmínky. Dvořan jde po křtu dál svou cestou, ale jeho nitro se naplnilo radostí.

K tématu období

Období se věnuje vzniku církve, důrazy na to, co je v církvi důležité. Tento oddíl ukazuje konkrétní cestu evangelia k člověku, téma cesty víry.

Úskalí

Obraz Krista jako beránka a jeho oběti, Krista jako trpícího služebníka, které se objevuje právě u Izajáše v textu, který si dvořan četl, je těžké a obtížné teologické téma. Není zapotřebí jej v tomto příběhu dále rozvádět, pouze dát do souvislosti, že beránek, je zde myšlen Ježíš Kristus. Hlavním tématem je křest.

Je dobré myslet při výkladu na děti, které nejsou pokřtěné, nebo které se ještě se křtem v kostele nesetkaly, pro ně by bylo vhodné uzpůsobit výklad hodně názorně a právě vycházet ze symbolu vody, který všichni znají.

Symbol vody je velmi názorný a děti jej dobře znají, není ale třeba zabíhat a zbytečně rozebírat významy vody, které se nám k významu křtu nehodí, například voda a její ničící síla jako živlu v potopě, při záplavách. Naopak zdůraznit a rozvinout její významy, které se nám do výkladu hodí.

Vyzdvihnout fakt, že Filipovi je do cesty postaven právě etiopský dvořan, kleštěnec, někdo vůči komu můžeme mít předsudky. Důležité však je, že Ježíš veškeré předsudky odkládá a přijímá úplně každého. Vymyslet s dětmi, kdo to v našem případě může být?

Odkazy

Šormová, Eva — Šorm, Zdar: *Amen — k?est etiopského dvo?ana.* Dostupné z http://goo.gl/qDM7sH.

Včelná, Radmila: *Na cest? do Gazy.* http://goo.gl/x6AGFH.

Šorm, Zdeněk: *K?est etiopského dvo?ana.* http://goo.gl/BRCj4x.

Šorm, Zdeněk: *Na cest? do Gazy.* http://goo.gl/nHQsJW.

K?est (soubor textů z Bratrstva 8/2001). http://goo.gl/emL86Z.

Pro děti

Pro předškolní děti

Dětem přiblížíme nejdříve symbol vody. Nalijeme do mísy vodu a zeptáme se, k čemu všemu je voda dobrá. Děti si namočí prsty a vodu mohou zakusit na vlastních rukou. V rozhovoru je dovedeme k tomu, že voda je dobrá k umývání, k pití, voda dává život, vodu potřebuje člověk, aby neměl žízeň, ale i zvířata a rostliny, vodu používáme doma k mytí nádobí, k praní…

Dále se ptáme, proč se voda užívá ke křtu? K tomu můžeme ukázat obrázky různých křtů (ponořením, politím, pokropením), ukážeme křestní náčiní. Zdůrazníme především funkci vody, která myje, umývá všechny nečistoty a vodu, která dává život, ve křtu nový život s Kristem.

Společně s dětmi ukážeme a předvedeme, jak probíhal křest v prvotní církvi, kdy byl celý člověk třikrát ponořen do vody a pak vytažen a oděn do bílého roucha. Připravíme si bílou plachtu nebo kus bílého plátna a právě pokřtěného (novokřtěnce) do něj zabalíme. Zeptáme se: Proč to bylo právě bílé roucho?

O jednom křtu nám vypráví i Skutky apoštolské, převyprávíme příběh a k tomu ukážeme obrázky jednotlivých scén. Lze použít pracovní listy *K?est etiopského dvo?ana* (viz *Odkazy*).

Nakonec dáme každému dítěti dárek, zabalené semínko. Děti si jej rozbalí a budou se nejspíš divit, proč dostaly semínko. Vysvětlíme, že i ve křtu člověk dostává nový život, život s Bohem. Je to ale dar, který bychom měli dále rozvinout a starat se o něj, stejně jako je

nutné se postarat o semínko, aby nám vyrostlo a vykvetlo nebo neslo své plody. Pokud k tomu budeme mít prostor, tak můžeme společně semínka zasadit, buď každý do svého květináče, nebo například venku na zahradu, kde to jde. Je ale zapotřebí, aby se každý o své semínko staral, zaléval jej. Stejně tak se staráme i o vztahy s ostatními lidmi, stejně tak bychom se měli starat i o náš vztah s Bohem. Jako semínka můžeme například použít: semínka afrikánů, ty rychle vyrostou a vykvetou nebo nějaké zeleniny, např. hrášek, ředkvičky, donesou své plody, pokud chceme rychlý efekt, použijte semínka řeřichy, ty vyrostou do týdne.

Pom?cky: nádoba s vodou např. mísa, křestní náčiní, obrázky křtu (ponořením, politím, pokropením), bílá plachta, obrázky k vyprávění o etiopském dvořanovi, semínka zabalená v ubrousku, popř. pro každé dítě jeden malý květináč s hlínou.

Pro mladší děti

Jako motivaci použijme výše zmíněné aktivity: představení vody a hledání souvislosti, proč se právě voda používá ke křtu.

Vyprávění o křtu, navázání na to, zda děti křest zažily a jak probíhal, předvedení křtu různými způsoby popř. ukázat na obrázku, seznámit děti s křestním náčiním. Začít rozhovor, jak děti samy křtu rozumí, jak jej prožily, k čemu je dobrý. Na začátek se snažíme pouze navázat na zkušenost dětí se křtem, nemusíme zatím podrobně křest vysvětlovat.

Převyprávění příběhu

Jednomu muži, jménem Filip, se zjevil anděl a řekl mu, aby se vydal na cestu, která vede z Jeruzaléma do Gázy. Filip byl v první církvi jáhnem. A jáhnové měli za úkol spravedlivé dělení jídla a darů například při společné hostině. Možná se divíte, jak to, že se Filipovi zjevil anděl. Filipa samotného by to asi nenapadlo, a tak mu Pán Bůh pomohl a skrze anděla poradil, co má dělat, jaký je jeho úkol.

Filip čekal na odlehlé cestě a vlastně ani nevěděl, na co či na koho tu má čekat, přesto andělův příkaz poslech a důvěřoval Bohu, že jeho čekání má smysl. A tu kolem jel vznešený muž, byl to dvořan etiopské královny, spravoval její pokladnu. Filip by si jej normálně ani nevšiml, natož tak, aby se s ním bavil. Dvořan byl totiž pohan a k tomu ještě eunuch. Filip však zbystřil, když uslyšel, že si dvořan čte z Bible proroka Izajáše, v té době se totiž četlo jen nahlas. Dvořan sám se zajímal o víru v Hospodina, v Jeruzalémě se zúčastnil židovských svátků. A tak Filip, protože už pochopil, že to je jeho úkol, pozdravil a zeptal se toho

dvořana: „Jestlipak rozumíš tomu, co čteš?“

„Jak bych tomu mohl rozumět,“ řekl ten dvořan. „Jak bych mohl rozumět, když mi to nikdo nevyloží. Jen poslouchej: jako ovce vedená na porážku, jako beránek němý, když ho stříhají, ani on neotevřel ústa. Koupil jsem si ten svitek, že prý je to kniha vašeho velkého proroka, ale spíš mi to připadá jako nějaká příručka pro chovatele ovcí. Mohl bys mi to, prosím tě, nějak vysvětlit?“

A tak si k němu Filip přisedl do vozu a jeli dál. Filip cestou povídal. Začal od toho beránka, co neotevřel ústa, a došel až k Ježíši, který se stal takovým trpícím služebníkem, jak o něm píše Izajáš, a nakonec byl zabit jako velikonoční beránek a taky neprotestoval a nebránil se, když ho vedli na kříž. A asi mu toho vyprávěl ještě víc — o tom, jak byl Ježíš vzkříšen a jak se ukázal učedníkům a taky o tom, že ti, kdo uvěří, že ten Vzkříšený Ježíš je Pánem celého světa, se dají pokřtít v jeho jméno a stanou se jeho učedníky. A že tenhle Pán nedělá rozdíly mezi lidmi. Že vždycky zval ke svému stolu i ty, kterými ostatní pohrdali.

A jak tak vyprávěl, dvořan tomu rozuměl čím dál víc. Tomu, že tenhle Ježíš má zájem opravdu o každého. I o něho, který je pro Židy pohan a pro bílé černoch a pro ty zdravé eunuch, co nemůže mít děti ani vstoupit do chrámu. Takovému Pánu by chtěl patřit.
A protože právě jeli kolem nějaké řeky, přerušil Filipovo vyprávění a vyhrkl: „Tady je voda. Co brání, abych byl pokřtěn?“

Filipa to překvapilo. Nebylo obvyklé, aby se dávali křtít pohané. Co on pamatoval, vždycky to zatím bylo tak, že zvěstovali evangelium Židům… A vlastně taky Samařanům — v Samaří byl právě on, Filip, zrovna nedávno. Zamyslel se a řekl: „Nic tomu nebrání. U nás ve sboru to bývá vždycky tak, že se toho, kdo chce být pokřtěn, zeptáme, jestli věří v Ježíše Krista celým svým srdcem.“ „Věřím,“ řekl dvořan, „že Ježíš Kristus je Syn Boží.“

A tak vystoupili z vozu a oba vešli do vody. Tam Filip toho dvořana pokřtil. Ponořil ho do vody a opět vytáhl, ponoření symbolizovalo smytí všech špatností a špíny nejen na těle, ale i uvnitř. Dvořan tak mohl začít úplně nově, jít po cestě, na které už nebude sám, na které ho doprovází sám Pán Ježíš, v jehož jméno byl pokřtěn.

Ten dvořan pak nastoupil zpátky do vozu a měl takovou radost, že si ani nevšiml, že se Filip někam ztratil. Čekaly ho zase jiné úkoly, další místa, kam měl jít zvěstovat evangelium. Ten dvořan pokračoval svou cestou, ale něco důležitého se změnilo. Měl radost, jakou předtím neznal. Radost z toho, že to, co se v Bibli píše, platí i pro něj.

Je to tak, že když člověk Bibli čte a taky dobře poslouchá, o co v ní jde, může porozumět něčemu moc důležitému. Něčemu, z čeho může mít opravdovou radost, když je třeba smutný. Protože se může dozvědět právě to, že Ježíš Kristus přišel pro všechny bez rozdílu. Pro tebe i pro mě, pro židy i pro pohany, pro muže i pro ženy, pro černochy i pro bělochy, pro zdravé i pro postižené. A když máme z něčeho radost, chceme se o to podělit i s ostatními. Proto i my dnes zveme ostatní do společenství mezi křesťany a máme radost, když se lidé nechávají křtít.

Tím, že to slyšel tenhle etiopský dvořan, začala cesta, na které se evangelium dostávalo k pohanům — k těm, kteří předtím neslyšeli nic o Hospodinu, Bohu Izraele, ani o Ježíši. Tak se dostalo i k Teofilovi a dál až k nám. Všude tam, kde se čte a vykládá Bible, se tak můžou zprávu o Ježíši Kristu dozvědět další, kterým udělá radost.

Na závěr můžeme opět rozdat zabalená semínka a společně je zasadit a přitom se bavit o tom, co znamená nový život při křtu? Zda je něco, o co se rádi dělíme? Z čeho se vlastně radujeme? Jak se o nový život máme starat? Nový život je jako semínko, ale aby vyrostlo a mohli jsme z něj mít užitek a radost, musíme se o něj starat. Máte nějaké konkrétní návrhy?

Pro starší děti

I s touto skupinou můžeme začít téma křtu představením vody a její použití při křtu.

Pro motivaci a navedení na téma zahrajeme hru, ve které si děti zažijí, jaké to je důvěřovat a odevzdat se. Hra by měla přiblížit, že i ve křtu se odevzdáváme do Božích rukou, že i ve křtu jsme vyšli na cestu, kde důvěřujeme Božímu vedení. Vybereme dobrovolníka a na něm ukážeme, co si děti zkusí mezi sebou později. Řekneme dobrovolníkovi, aby si stoupl a celé tělo zpevnil jako prkno, my stojíme kousek za ním za jeho zády a vyzveme jej, aby se naklonil dozadu a nebál se spadnout, nad zemí jej pak chytíme. Děti si to pak můžou vyzkoušet i ve dvojicích, ale tak, aby nevznikly nevyrovnané dvojice, aby nějaké dítě neupadlo. Uvidíme různé reakce dětí, bázlivé, nebojácné, pomalé i zbrklé, zdůrazníme, že aby se hra povedla, musíme si navzájem důvěřovat. Navážeme na to rozhovorem, ptáme se dětí na pocity, které při hře zažily, a pokusíme se je přirovnat k pocitům, které můžeme zažívat i ve víře v Boha. Zdůrazníme, že ve hře jsme se učili odevzdat druhému člověku, ale odevzdat se Bohu a jeho vedení, může být mnohem těžší, přesto už mnozí před námi jsou svědky toho, že se to vyplatí, a že na cestě započaté s Bohem nás čekají mnohá dobrodružství, že je to život opravdový, ve kterém se všichni můžeme cítit dobře a radostně.

Etiopský dvořan četl Izajáše, ale nerozuměl mu, rozuměl sice jednotlivým slovům, ale neznal jejich význam. Aby děti pochopily, jaké to je číst text, ale nerozumět mu, můžeme si pro ně připravit různé ukázky textů, od básní až po noviny, ale důležité je, pokaždé přečíst jen kousek vytržený z kontextu. Děti hádají, co to je za text, co znamená. Navážeme na to diskusí o tom, jak těžké je rozumět textu bez jeho kontextu, bez zasazení v konkrétní době a situaci. I jak může být nebezpečné a matoucí určité texty a věci říkat bez kontextu.

Hra ukazující dětem, že započatá cesta ve křtu je pro každého jiná, ale přesto mají všichni společný cíl. Je to hra pro starší děti, které umějí číst a orientovat se na mapě. Děti rozdělíme do dvojic, děti ve dvojici si sednou tak, aby byly k sobě zády. Každé dítě dostane mapu s vyznačeným startem, ale jen jeden ve dvojici i vyznačeným cílem, vzájemně si ale mapy nesmí ukazovat. Pak vyhlásíme začátek hry, úkolem je druhému popsat cestu tak, aby došel do cíle co nejdříve. Vtip celé hry je v tom, že dvojice během hry nebo až poté zjistí, že každý měl jinou mapu, přesto by bylo dobré, aby na obou mapách byl cíl stejný, jeden stejný bod, aby i tak měly děti šanci do cíle dojít, navrhuji například kostel nebo nějaký pramen či rybník (hodící se k symbolice křtu). Navážeme na to diskusí, jaké to je, když jdeme jinou cestou než ten druhý, když jsme jiní než druzí, přesto nám ale jde o společný cíl. Diskuze o respektování jinakosti druhých lidí, o tom, jak druhým lidem na jejich cestě pomoci a podpořit je. Dopředu nachystáme mapy, např. okopírujeme z autoatlasu a vyznačíme na nich dvakrát start a jednou cíl.

Pom?cky: viz výše; pro hru na etiopského dvořana ukázky různých textů, čím pestřejší, tím lepší; pro hru o různosti cest: různé okopírované mapy např. z autoatlasu

Přesah

Pokud se někdo ve sboru chystá na křest, vyrobíme mu společně tzv. křestní krabici, kterou pak při slavení předáme jako dar. Použijeme menší krabici, kterou děti můžou vymalovat, různě nazdobit nebo na ní nalepit obrázky, fotky, záleží na vkusu a fantazii. Dovnitř pak dáme lístečky s přáními či vzkazy od dětí, ale i od ostatních členů sboru.

Pom?cky: menší krabici, obrázky, fotky, barevné papíry, lepidla, nůžky, barvy, pastelky a papírky na vzkazy

---

Liturgie

Písně

Svítá: 119 — *Jedno jsme v duchu svatém*; 37 — *?est dej*; 44 — *Dej mi, Pane, víru*; 23 — *B?h je záštita má*; 239 — *P?ipravujte cestu*

Evangelický zpěvník: 648 — *Kristus je má síla*

Haleluja Amen: 118 — *Jd?te po všem sv?t?* (BTS 86)

Biblický text k zapamatování

Jd?te ke všem národ?m a získávejte mi u?edníky, k?t?te je ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého. (Mt 28,19)

Modlitba

D?kujeme ti, Pane Bože, za vodu. Ve vod? se m?žeme umýt, voda o?iš?uje, ale i umož?uje život. Díky vod? nemáme žíze?. Kéž si vody vážíme a chráníme ji. D?kujeme ti, Bože, za vodu, kterou používáme p?i k?tu. D?kujeme ti za radost, kterou si díky k?tu uv?domujeme, kéž ji p?edáváme dál. Ve k?tu jsi nás pozval na spole?nou cestu s tebou, tak nás prosím ve?. Amen.

Cílová skupina

Školní

Předškolní

Katechetické cykly

Církevní rok

Biblický odkaz (kat)

Skutky 8,26–40

Matouš 3,1–17

Matouš 28,19–20

Exodus 14,15–31